

Undervisningsmateriale til udstillingen *Forsvindinger*

Andreas Albrechtsen, *Notes (17.08.01)*, 2017, Inkjet print på Post-its

OM UNDERVISNINGSMATERIALET

Undervisningsmaterialet har til formål at formidle udstillingen *Forsvindinger* og giver mulighed for undervisning i et eksternt læringsmiljø. Udstillingen og undervisningsmateriet belyser fænomenet forsvindinger på forskellig vis, bl.a. forsvindinger af mennesker, genstande, steder og endda det fotografiske medium selv – både på et visuelt, materielt, samfundskulturelt og didaktisk plan.

I undervisningsmaterialet fokuseres der særligt på fire tematikker/aspekter, som giver eleverne mulighed for at udforske forskellige lag af betydning og symbolik i værkerne, hvilket hjælper med at opnå de nævnte læringsmål for målgruppen. Materialet begynder med en redegørelse over de forventede læringsmål, målgruppen, den faglige relevans samt en introduktion til udstillingen, som klæder læreren og eleverne på inden besøget i Fotografisk Center.

Dernæst følger en kort gennemgang af de tematikker/aspekter, som udgør materialets formidlingsramme. Materialet indeholder ligeledes en række spørgsmål til hver kunstners værker og en række evaluerende spørgsmål, som inkorporeres under og efter besøget. Arbejdsspørgsmålene kan bruges samlet eller hver for sig alt efter niveau, sammenhæng og arbejdstid til rådighed.

Læringsmål

Undervisningsmaterialet giver eleverne mulighed for at redegøre, analysere og reflektere over brugen af visuelle og skriftlige udtryksformer i en udstillingssammenhæng, samt opfordrer eleverne til kritisk at tage stilling til udstillingens værker og tematikker. Derudover lægger undervisningsmaterialet op til refleksion over fotografiets funktion, udtryksform og potentialer. Det er undervisningsmaterialets ambition at aktivere og bevidstgøre eleven i sin kunstoplevelse, samt i denne proces at styrke et refleksivt og kritisk blik hos eleven.

Målgruppe

Undervisningsmaterialet er henvendt til grundskolens 7.-10. klassetrin, gymnasium/HF m.fl.

Faglig relevans

- Dansk: Værkanalyse (visuelt og litterært) og udstillingsanalyse
- Samfundsfag og historie: Kritisk refleksion over samfundsmæssige tematikker såsom etiske og eksistentielle problemstillinger vedr. den teknologiske udvikling; institutionalisering af døden; aktivisme og krig samt tidens og billedmediernes magt og muligheder i vores samfund, arkivmateriale
- Billedkunst: Billedanalyse, æstetiske processer, materialitet, museale praksisser og kuratering
- Mediefag: Filmanalyse, audiovisuel analyse, receptionsanalyse
- Religion: Analyse af døden på et samfundsmæssigt og individbaseret plan, der omfatter praksisser for afsked, det at mindes og at forholde sig til tiden før og efter døden
- Undervisningsmaterialet og udstillingen egner sig også til et tværfagligt forløb

Selvstændig undervisning eller book en omvisning i udstillingen med en af Fotografisk Centers kunstfaglige medarbejdere?

Undervisningsmaterialet kan bruges som inspiration eller danne forlæg for underviseren/lærerens egen plan. I er meget velkomne til at booke en omvisning ved en af Fotografisk Centers kunstfaglige medarbejdere. En omvisning varer typisk ca. 50 minutter og koster 650 kr. i hverdage, men kan tilpasses efter behov. Se vores hjemmeside for mere information [her](#).

OM TEMA- & GRUPPEUDSTILLINGEN *FORSVINDINGER*

Den første udstilling i Fotografisk Centers nye udstillingsrække vil sætte fokus på og undersøge fænomenet *forsvindinger* – i en materiel såvel som en tematisk og en kulturel kontekst. Fotografiet forbindes historisk med dets særlige evne til at fastholde tiden samt afbilde og sikre en tilsynekomst af virkeligheden, men fotografiet er ikke kun kendetegnet ved synliggørelse og eviggørelse, men også det modsatte i form af forsvindinger, fravær og forgængelighed. Den første udstilling i trilogien præsenterer værker af danske og internationale kunstnere og kunstnergrupper, der på forskellig vis belyser og undersøger fænomenet forsvindinger gennem det fotografiske medie og andre tidsbaserede medier som video.

Udstillingens værker udfolder forsvindinger på forskellig vis, dels materielt i form af undersøgelser af fotografiet som fysisk genstand, dets materialitet og forgængelighed, dels tematisk i form af forsvindinger af fx mennesker, genstande og steder. Udstillingen sætter ligeledes fokus på, hvordan forsvindinger og fravær er forbundet med vores fotografiske billedkultur i en bredere samfundsmæssig kontekst såvel fysisk, i fx samlinger og arkiver, som digitalt, i form af teknologi, herunder kunstig intelligens og billedmanipulation.

Deltagende kunstnere: Adam Jeppesen (DK), Andreas Albrechtsen (DK/BR), Joana Hadjithomas & Khalil Joreige (LB), Kent Klich (SE), Marie Sjøvold (NO), Nicolai Howalt (DK), Niina Vatanen (FI), Oscar Muñoz (CO), Paula Duvå (DK), SAFOM & Gitte Broeng (DK), Samaneh Roghani (IR), Torben Eskerod (DK) og Trine Søndergaard (DK)

Udstillingen er støttet af Augustinus Fonden, Beckett-Fonden, Frame Contemporary Art Finland, Frimodt-Heineke Fonden, Grosserer L. F. Foghts Fond, Hoffmann og Husmans Fond, Knud Højgaards Fond, Overretssagfører L. Zeuthens Mindelegat, Politiken-Fonden, Statens Kunstfond, Aage og Johanne Louis-Hansens Fond.

FIRE OVERORDNEDE TEMATIKKER/ASPEKTER

USYNLIGHED

Når I går rundt i udstillingen, vil I blive præsenteret for værker, som på det fototekniske niveau, aktivt leger med visuelle virkemidler, der – paradoksalt nok – synliggør det usynlige. Det kan f.eks. være slørede eller abstrakte motiver. Andre værker tager en mere narratologisk tilgang til usynlighed, hvor kunstneren bruger mediet som en historiefortællende platform. Her kommer de usynliggjorte historier frem i lyset. Når vi betragter fotografier, kan vi derfor få en oplevelse af, at det kan repræsentere usynlige og ukendte sider af verden, som vores sanser ikke opfatter eller registrerer. Disse kunstneriske strategier er intentionelle, så læg gerne mærke til dem under jeres besøg.

FORGÆNGELIGHED

I udstillingen vil I ligeledes blive præsenteret for værker, som aktivt forholder sig forgængelighed – altså dét, at noget ikke eksisterer for evigt, men langsomt forsvinder. Forgængelighed er derfor også forbundet med de tre andre tematikker/aspekter usynlighed; tid og erindring. Døden spiller ligeledes en central rolle hos en række af værkerne, men det fotografiske medium betragtes ligeledes som et forgængeligt medium i sig selv. Dette skyldes materialitetens skrøbelighed, samtidens intervenserende billedkultur og mediets klare forbindelse til noget fortidsfjernt.

TID

Forsvindinger inkluderer en række værker, som aktivt bruger tiden, til at formidle diverse fortællinger og budskaber. Særligt ét værk arbejder helt konkret med tiden, hvilket forvandler værket fra statisk til en dynamisk tilstand gennem dets processuelle tilgang. På det filosofiske plan kan man snakke om forskellige tidligheder, som vi omgiver os med. I udstillingen oplever vi ligeledes forskellige tider, navnlig det man kalder den historiske tid og den fænomenologiske tid. Den historiske tid, er den, vi mødes om og deler via dokumenter, arkiver, mv. Man kan derfor sige, at et fotografi besidder en historisk tidlighed, fordi vi netop mødes om det. Den fænomenologiske tid er ”min tid” – altså den tid vi hver især oplever og erfarer. Det er derfor et udelukkende individbaseret tidaspekt, men som ofte interagerer med den historiske tid.

Det fotografiske medium operer på samme måde med forskellige tidsligheder. Fotografiets autentiske udtryk gør, at vi ofte opfatter det som værende et sandfærdigt vidnesbyrd om fortiden, men som vi betragter her og nu. Gør fotografiet brug af den analoge eller den digitale metode, kan dette ligeledes bringe forskellige tidligheder i spil. Tænk gerne over dette, når I går rundt i udstillingen. Tid er derfor stærkt forbundet med usynlighed, forgængelighed og erindring, som I vil opleve under jeres besøg.

ERINDRING

Usynlighed, forgængelighed og særligt tid spiller en vigtig rolle, når vi dykker ned i erindringen. Erindring kan beskrives som værende vores hukommelse for selvoplevet tids- og stedsbestemte situationer eller begivenheder, og er omformelig og væsentlig for vores følelse af identitet. Dette skyldes, at vores erindringer udgør det historiske aspekt af vores selvopfattelse. Derfor er betegnelsen ’selvbiografisk hukommelse’ særligt relevant, eftersom betegnelsen understreger vigtigheden ved, at reflekterer over egne fortidige begivenheder. Det er nemlig gennem genfortællingen og -besøget med disse begivenheder, at vores egen identitetsforståelse skabes via selvrefleksionen. Det fotografiske medium kan betragtes som erindringsbillede og mindesmærke, der både medierer personlige historier fra fortiden samt kollektive erindringsbilleder. Disse var måske glemte – forsvundne - men som pludselig dukkede op i bevidstheden ved synet af fotografiet. Derfor er det fotografiske billede et meget stærkt værktøj, som både kan vække glæde og længsel, men også (gen)fremkalde sørgmodige og traumatiske følelser og oplevelser. Tænk gerne over, hvordan nogle af værkerne kan betragtes som erindringsbilleder og mindesmærker – både på det individuelle og kollektive plan.

FØR UDSILLINGEN

Undervisningsmateriale

Inden I bevæger jer ind i udstillingen i Fotografisk Center, kan underviseren give en kort præsentation af kunsthallen og udstillingen (se ovenstående introduktion). Følgende er indledende arbejdsspørgsmål, som opfordrer eleverne til kritisk refleksion over, hvad udstillingen tilbyder samt deres egen forventning til udstillingen:

- Hvilke tanker dukker op, når I hører stednavnet "Fotografisk Center"?
- Er det et museum, en kunsthall eller et galleri, og hvad er forskellen?
- Hvilke tanker dukker op, når I hører udstillingstitlen "Forsvindinger"?
- Er disse tanker negative eller positive funderet?
- Kan I komme med konkrete eksempler på fænomener og/eller situationer, hvor begrebet "forsvindinger" kan relateres til?
- Hvordan tror I udstillingens kunstnere og deres værker forholder sig til "forsvindinger" på?
- Hvilken rolle spiller kameraet i forhold til begrebet?
- Mens I ser udstillingen, skal I være opmærksomme på *Forsvindingers* forskellige tematikker, problemstillinger og stilistiske forskelligheder.

UNDER BESØGET: KUNSTNERSPECIFIKKE SPØRGSMÅL

Adam Jeppesen

Adam Jeppesen, *Terry G*,
2021, antotypi på papir

Adam Jeppesen, *Lindwood W*,
2022, antotypi på papir

Adam Jeppesen, *Cole B*,
2022, antotypi på papir

Adam Jeppesen, *Son Q*,
2022, antotypi på papir

Adam Jeppesen, *Gene T*, 2022,
antotypi på papir

Adam Jeppesen, *Delia R*, 2022,
antotypi på papir

I udstillingen møder I værkerne *Cole B*, *Delia R*, *Gene T*, *Son Q*, *Lindwood W* og *Terry G* fra værkserien *Evidence of Absence / Amos*, 2020-2023. Disse viser slørede billeder, der gradvist materialiserer ansigtskonturer ved nøje iagttagelse. Her bruges kunstig intelligens til at skabe spøgelseslignende figurer ved hjælp af antotypi-teknikken fra 1842. Derudover har Jeppesen indsamlet plantematerialer til farvning af papiret, hvorefter det tørres og placeres i sollys med et fotonegativ ovenpå. Resultatet af denne proces er også præget af en betydelig grad af tilfældighed: ikke blot afhænger det af årstiden, hvor planterne blev høstet, men også af vejrforholdene under fremkaldelsen. Denne håndgjorte og langsomme teknik danner en dyb kontrast til værkernes spøgelsesagtige motiver, der er genereret af software. Dette illustrerer kunstig intelligens' kapaciteter og rejser eksistentielle og etiske spørgsmål om teknologiens indtrængning og påvirkning af vores liv og samfund.

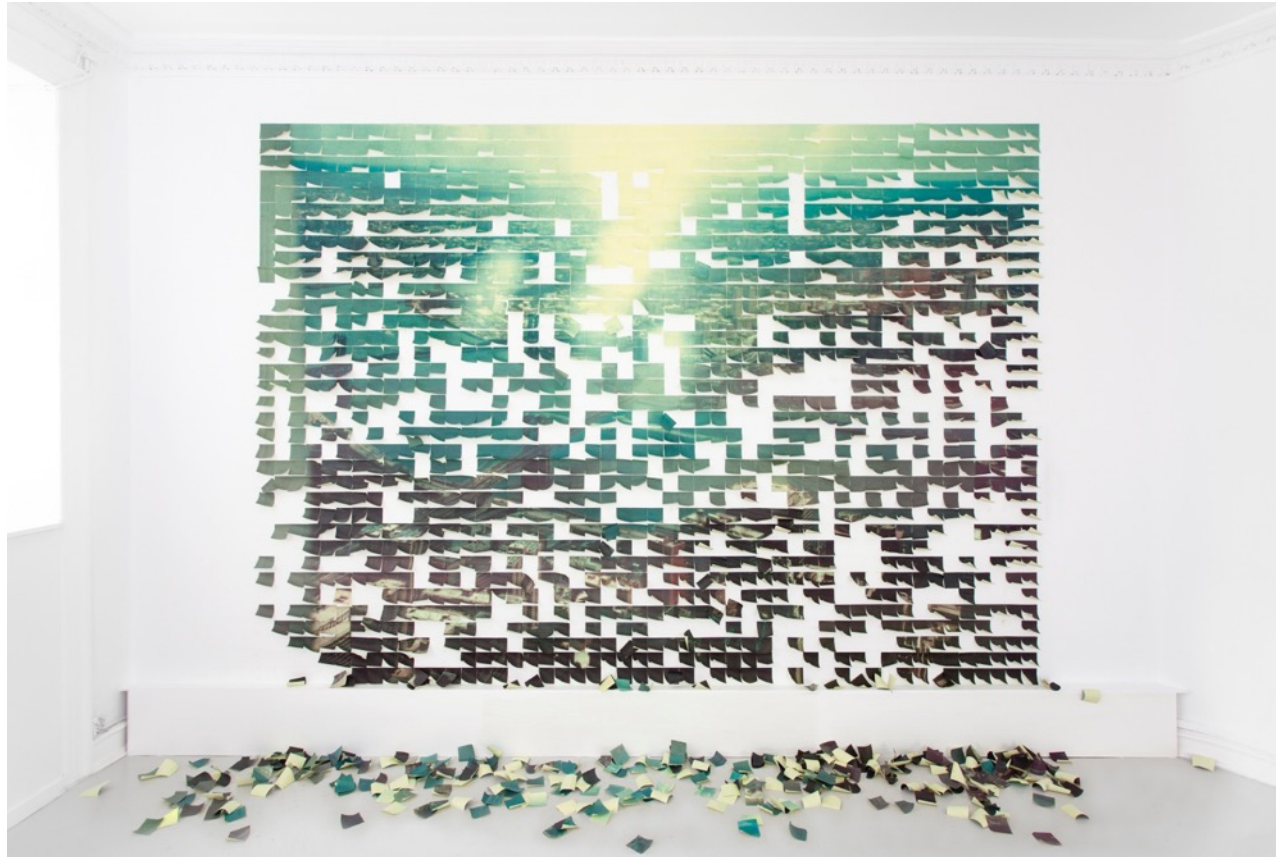
SPØRGSMÅL

- Beskriv værkerne. Hvilke ligheder og forskelligheder ses i værker?
- Kan I se, at værkerne er skabt ved brug af bl.a. kunstig intelligens?

Undervisningsmateriale

- Figurerne eksisterer ikke i virkeligheden – kun som spøgelseslignende figurer på indrammet papir. Hvilken effekt har det på jer?
- Er der en særlig stemning i billederne? Beskriv denne stemning.
- Hvorledes kommer usynlighed, forgængelighed, erindring og/eller tid til syne i værket? (I kan f.eks. forholde jer til værktitlerne, værkserietitlen, skabelsesprocessen, motiverne, de fototekniske og æstetiske virkemidler, mv.)

Andreas Albrechtsen (DK/BR)

Andreas Albrechtsen, *Notes (17.08.01)*, 2017, Inkjet print på Post-its

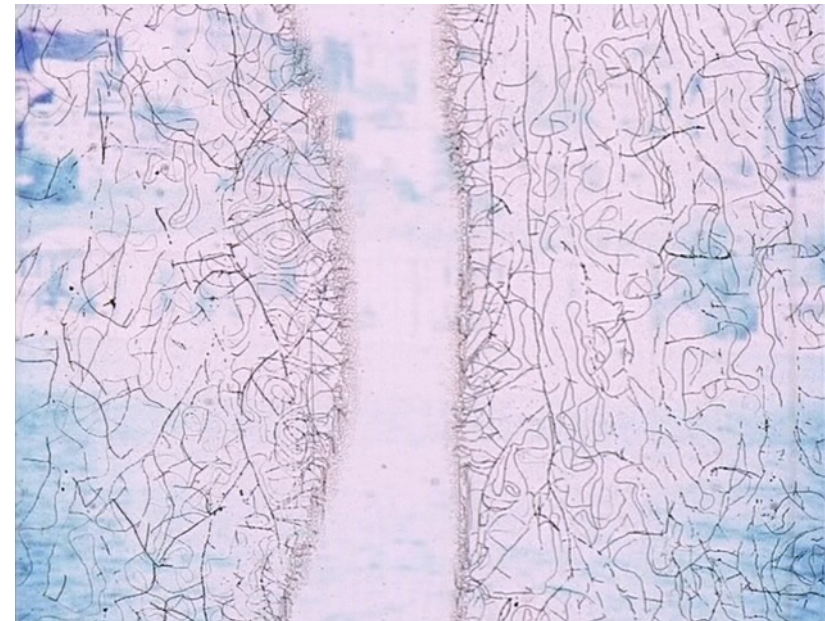
I udstillingen bliver I præsenteret for værket *Notes (17.08.01)*, der udspringer af et personligt øjebliksbillede forevigtet af kunstneren selv, mens han befandt sig øverst i World Trade Center i New York den 17. august 2001. I forgrunden af motivet udfolder New Yorks finansdistrikts tage sig, med Wall Street som et markant element. Gennem en omhyggelig skaleringsproces er motivet blevet forstørret til dimensionerne af det vindue, som det oprindeligt blev taget fra. Albrechtsen har reproduceret dette foto på 1.750 post-it-sedler, som er omhyggeligt ophængt på væggen. Under udstillingsperioden agerer værket som et ur, der tikker mod sin egen uundgåelige forsvinden. Post-it-sedlernes lim vil gradvist svækkes, hvilket med tiden vil resultere i, at de begynder at løsne sig og falde til gulvet. Dette fysiske forløb

kommenterer ikke blot fotografiets og erindringens skrøbelighed, men antyder også flertydige forsvindingsaktører på flere niveauer. Værkets midlertidige karakter og dets gradvise kollaps under udstillingsforløbet står i dialog med den konkrete forsvinden, der finder sted i virkeligheden. Motivet, der en gang kunne iagttages fra det oprindelige World Trade Center, eksisterer ikke længere på samme vis. *Notes (17.08.01)* indkapsler dermed forgængelighedens natur – både fysisk og psykologisk.

SPØRGSMÅL

- Hvilke æstetiske og fototekniske virkemidler har kunstneren benyttet?
- Gør det noget særligt for jeres oplevelse af værket, at motivet er printet på en masse post-it-sedler?
- Hvilken effekt har det, at værket forandrer sig over tid?
- Kan I drage paralleller til andre værker, som ligeledes er processuelle?
- Hvorledes kommer usynlighed, forgængelighed, erindring og/eller tid til syne i værket? (I kan f.eks. forholde jer til værkstitlerne, værkserietitlen, skabelsesprocessen, motiverne, de fototekniske og æstetiske virkemidler, mv.)

Joana Hadjithomas & Khalil Joreige (LB)

Joana Hadjithomas og Khalil Joreige, *Lasting Images*, 2003, video installation, 3 min., super 8 mm film

Konteksten for værket *Lasting Images* udspringer fra en personlig og politisk hændelse: den skæbnesvangre dag, 19. august 1985, hvor Khalil Joreiges onkel, Alfred Junior Kettaneh, blev offer for den libanesiske borgerkrigs greb. En hændelse, der sammen med 17.000 andre lignende forsvindinger, efterlod en arv af uvished og fravær. I 2001 stødte kunstnerne på et arkiv bestående af fotografier, film og dokumenter, der engang tilhørte Kettaneh.

Lasting Images tager udgangspunkt i en 'latent film', en Super 8, som endnu ikke var blevet fremkaldt. Efter en omfattende indsats med farvekorrektion dukkede der et billede op, igen, gennem hvidheden, som om det ikke kunne udslettes helt, et blivende billede, der nægtede at forsvinde: en skygge, en hånd, en båd, havnen i Beirut, taget på et hus; en gruppe på tre mennesker, der snart fik følgeskab af en fjerde. Værket minder os om fotografiets iboende paradoks: Fotografiet er både skrøbeligt og forgængeligt grundet dets materialitet, men også et stærkt vidnesbyrds- og erindringsskabende medie, der kan synliggøre de ufortalte og usynlige historier fra en traumatisk fortid.

SPØRGSMÅL

- Beskriv værket: hvad ser I?
- Hvilke æstetiske og fototekniske virkemidler har kunstneren benyttet?
- Tænk på værktitlen *Lasting Images* – hvad tror I kunstnerduoen vil sige med dette?
- Ville I have samme oplevelse af værket, hvis I ikke kendte til den personlige historie bag det?
- Hvorledes kommer usynlighed, forgængelighed, erindring og/eller tid til syne i værket? (I kan f.eks. forholde jer til værktitlerne, værkserietitlen, skabelsesprocessen, motiverne, de fototekniske og æstetiske virkemidler, mv.)

Kent Klich

I udstillingen præsenteres bl.a. for værkerne *On Land and Air* (2017), *Frimærker produceret til flypladsens åbning* (1998) samt *Fremtidens planer for nye flyplanslinjer fra og til GZA* (1998), der alle er en del af værkserien *Gaza International Airport - On Land and Air* (2016 – fortløbende). I 1998 blev Yassir Arafat Internationale Lufthavn indviet i Gaza, men blev senere ødelagt af israelske styrker. Her udforsker Klich lufthavnens historie visuelt, herunder forladte ruiner, lufthavnskontor og frimærker. *On Land and Air* viser en hest på den øde flyveplads i en rørende videosekvens, hvorfor værket kan betragtes som en hyldest til fri bevægelse samt en reference til fotografen Eadweard James Muybridge. Klich skaber et narrativ om palæstinensisk længsel efter fri bevægelse. Lufthavnen, nu blot et spor af fortiden, symboliserer marginalisering og begrænset liv i Gaza. Flyet bliver et symbol på længsel og udfordringer for det palæstinensiske folk.

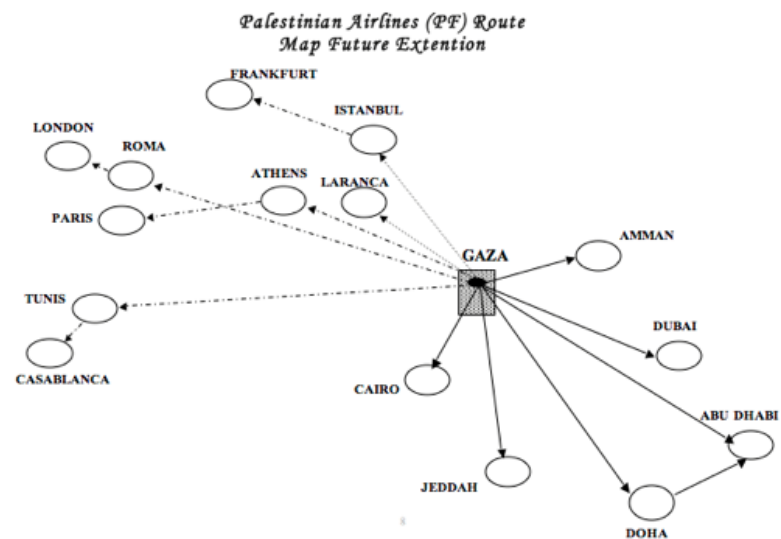
SPØRGSMÅL

- Beskriv hvad I ser, når I kigger på værkerne?
- Hvilke tanker/følelser opstår, når I betragter værkerne?
- Vil I beskrive Klichs værker som værende kunst ved første øjekast?
Klichs kunstpraksis læner sig op ad det, man i kunstverden ville kalde 'konceptuelle dokumentarisme': en genre som sammensmelter konceptkunst og dokumentarisme, opstod i 2000'erne og 2010'erne. Her vægtes tanken bag et kunstværk højere end dets udførelse, suppleret af dybdegående research og arkivmaterialer for at skabe en dokumentarisk tilgang. Formålet er at fremhæve oversete eller underbelyste historier som medierne ikke selv fremhæver.
- Med ovenstående viden i bagagen, har det så ændret jeres opfattelser af Klichs værker? Måske endda jeres opfattelse af kunst generelt?
- Hvorledes kommer usynlighed, forgængelighed, erindring og/eller tid til syne i værket? (I kan f.eks. forholde jer til værkstitlerne, værkserietitlen, skabelsesprocessen, motiverne, de fototekniske og æstetiske virkemidler, mv.)

Kent Klich, *Frimærker produceret til flypladsens åbning i 1998*, 1998, arkivpigment print.

Kent Klich, *On Land and Air*, 2017, video, 8 min. 9 sek.
Redigeret med Dror Feiler

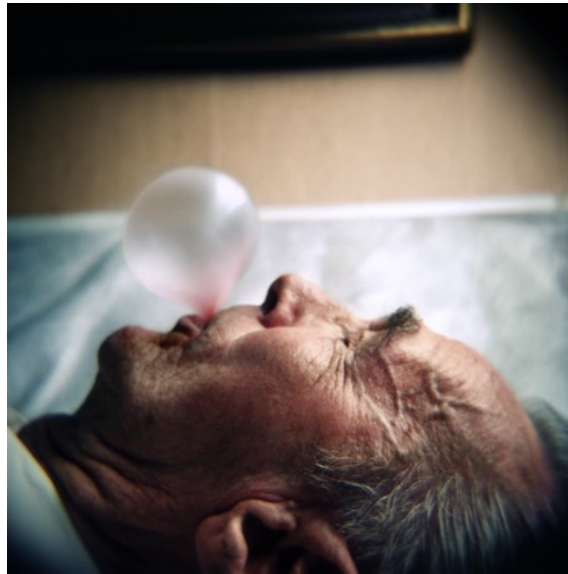

Kent Klich, *Fremtidens planer for nye flyplanslinjer fra og til GZA*, 1998, arkivpigment print.

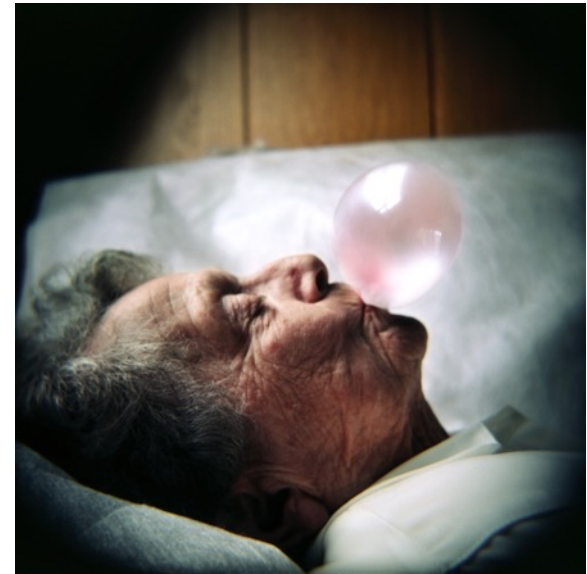
Marie Sjøvold

Marie Sjøvold, *Bubblegum #4*, 2006, fotografi, pigment print på bomuldspapir

Marie Sjøvold, *Bubblegum #3*, 2006, fotografi, pigment print på bomuldspapir

Marie Sjøvold, *Bubblegum #1*, 2006, fotografi, pigment print på bomuldspapir

I udstillingen præsenteres vi for værkerne *Bubblegum #1*, *Bubblegum #3* og *Bubblegum #4* fra serien *PUST* (2006), der afbilder forskellige mennesker med lukkede øjne, mens de blæser lyserøde tyggegummibobler. Motivet leder vores tanker hen på døden: ældre mennesker, der ligger med lukkede øjne og udånder deres sidste åndedrag. Sjøvold undersøger et usynligt og tidsligt fænomen i værkerne, et pust, der indfanges og hurtigt forsvinder igen. Værkerne fanger et flygtigt øjeblik og minder os om forgængelighed - både tiden og menneskets. Samtidig påpeger de fotografiets evne til at fastfryse øjeblikket og det paradoksale i at forsøge at fastholde det flygtige fænomen som et pust.

SPØRGSMÅL

- Beskriv værkerne. Hvilke ligheder og forskelligheder ses i værker?
- Når I blot betragter værkerne, hvad tænker I så?

- Hvilke fototekniske og æstetiske virkemidler gør Sjøvold brug af? Og hvilke af disse er med til at understrege autenticiteten og iscenesættelsen?
- Hvorledes kommer usynlighed, forgængelighed, erindring og/eller tid til syne i værket? (I kan f.eks. forholde jer til værktitlerne, værkserietitlen, skabelsesprocessen, motiverne, de fototekniske og æstetiske virkemidler, mv.)

Nicolai Howalt

Nicolai Howalt, *Endings # 1*, 2011, giclée print, facemounted.

Nicolai Howalt, *Endings # 4*, 2011, giclée print, monteret og indrammet i glas.

Nicolai Howalt, *Endings # 5*, 2011, giclée print, monteret og indrammet i glas.

I udstillingen møder vi værkerne *Endings #1*, *Endings #4* og *Endings #5* fra serien *Endings* (2011), som er fotografier af aske, der er tilbage efter kremeringen af et menneske. De ligner nærmest støvlandskaber med partikler i nuancer af sorte, hvide, brune og grå. Kremeringsasken, bestående af cirka to kilo grundstoffer, genforenes med naturen og dens kredsløb efter døden, delende de samme elementer som stjernestøv, hvor livets slutning bliver en del af universets kontinuerlige

transformation. Serien udforsker dødens natur og menneskets forvandling til konkrete elementer som aske, og stiller spørgsmålet om støvets ultimative skæbne i universet.

SPØRGSMÅL:

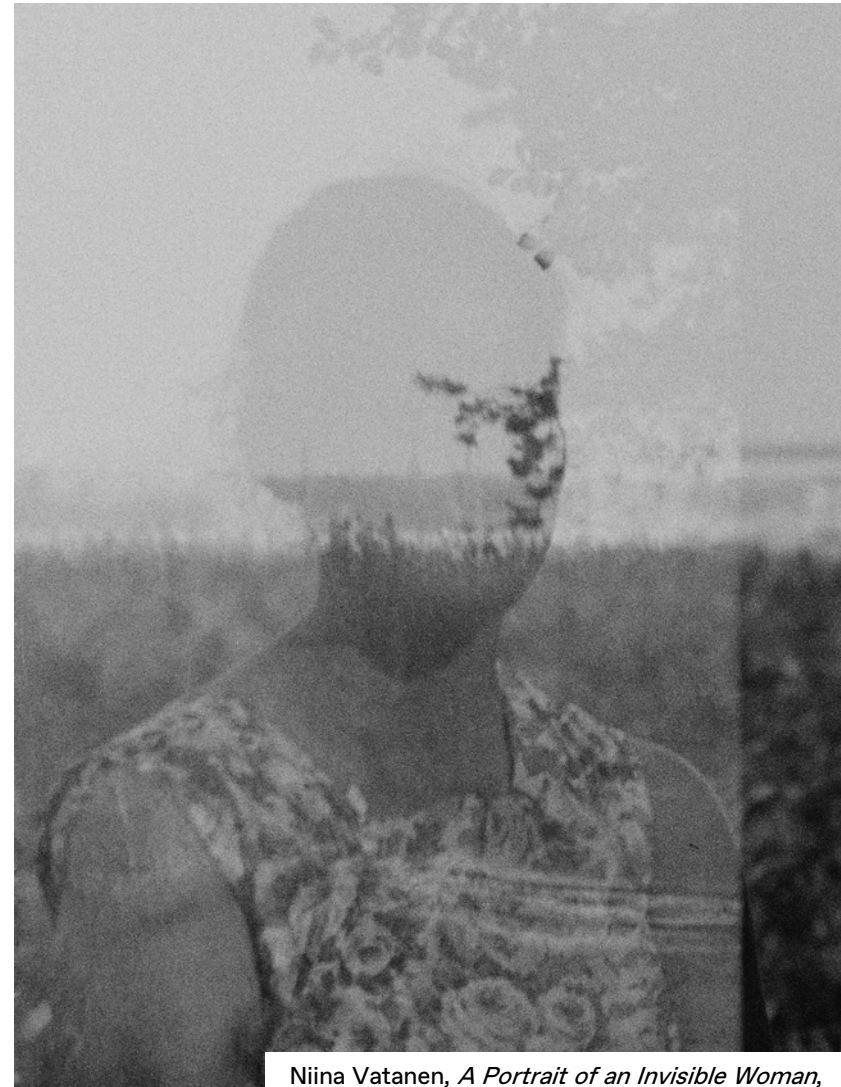
- Beskriv værkerne. Hvilke ligheder og forskelligheder ses i værker?
- Når I blot betragter værkerne, hvad tænker I så?
- Tænk på serieværkstitlen *Endings* – hvad tror I kunstneren vil sige med dette?
- Når vi tænker på døden, så tænker vi ofte på kroppen. Her er der ikke længere en krop – her er *resterne* af krop. Værkerne og kroppene er blevet abstrakte, hvorfor de kan være svære at tyde og tolke på. Hvorfor tror I, at Howalt har valgt denne tilgang? Og har den en særlig effektfuld virkning på jer?
- Hvorledes kommer usynlighed, forgængelighed, erindring og/eller tid til syne i værket? (I kan f.eks. forholde jer til værktitlerne, værkserietitlen, skabelsesprocessen, motiverne, de fototekniske og æstetiske virkemidler, mv.)

Niina Vatanen (DK)

I udstillingen præsenteres I for en lang række af Vatanens værker, men i dette undervisningsmateriale fokuserer vi på hendes værk *A Portrait of an Invisible Woman* fra værkserien *Archival Studies / A Portrait of an Invisible Woman* (2014). Serien udspringer af en fotografisk folkemindesamling på Det Finske Fotografimuseum og bruger negativer fra 1940-1980, der genfortæller en rørende historie om den finske amatør-fotograf Helvi Ahonen. Det oprindelige materiale agerer grobund for skabelsen af et nyt værk – et slags imaginært museumslaboratorium - der blander fiktion og autentisk arkivmateriale. Serien udforsker forsvindinger både visuelt og i tabte historier i arkiver, og minder om potentialet i at opdage eller genopdage disse fortællinger.

SPØRGSMÅL

- Hvilke tanker gør I jer, når I betragter værket?
- Er der en særlig stemning i værket?
- Vækker det nogle følelser i jer?
- Hvis ja: hvilke følelser? Prøv at beskrive, hvordan disse følelser opstår via værkets æstetiske virkemidler (f.eks. den frontale afbildning, det nærmest udviskede ansigt, det monokrome udtryk, mv.)
- Hvorledes kommer usynlighed, forgængelighed, erindring og/eller tid til syne i værket? (I kan f.eks. forholde jer til værktitlerne, værkserietitlen, skabelsesprocessen, motiverne, de fototekniske og æstetiske virkemidler, mv.)

Niina Vatanen, *A Portrait of an Invisible Woman*, 2014, kromogent farveprint.

Undervisningsmateriale

- Hvad tror I, at Vatanen vil sige med værket?
- **Oscar Muñoz (CO)**

Oscar Muñoz, *Editor Solitario (Solitary Editor)*, 2011, video projektion på et bord med lyd, 36 min. 19 sek.

I værket *Editor Solitario (Solitary Editor)* fungerer kunstneren som en kurator og arkivar for fotografier fra forskellige kilder, der omfatter familiealbum, retsprotokoller, aviser samt portrætter af 20. århundredes litterære og kunstneriske skikkelser. Ved konstant at omorganisere billederne skaber kunstneren et dynamisk album, der både refererer til

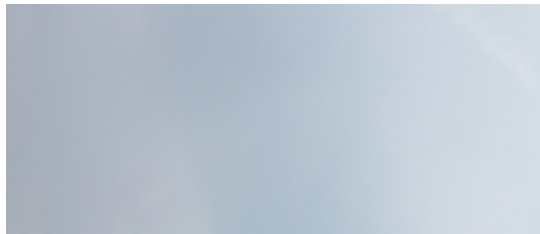
spillekort og betoner tilfældighedens rolle, men værket fremhæver ligeledes billeders flygtige og tilfældige karakter og deres overflod i samfundet. Samtidig hentyder det til, hvorledes fortiden ikke er objektiv og uforanderlig, men subjektiv og rekonfigurerbar. Hermed rejser det også spørgsmålet om, hvordan, hvem og hvad vi husker, og omvendt: hvordan, hvem og hvad glemmer vi, og hvad forsvinder?

SPØRGSMÅL

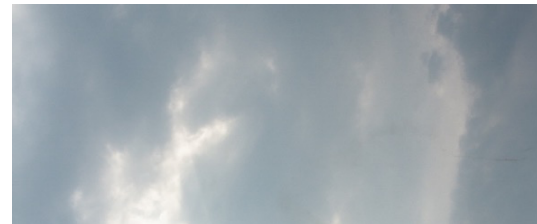
- Hvad vil det sige at være arkivar?
- Hvordan kommer disse to roller i spil i værket?
- Kan i drage paralleller til jeres eget liv, hvor I indtager rollen (både bevidst og ubevidst) som enten kurator, arkivar eller begge roller på én gang?
- Hvorledes kommer usynlighed, forgængelighed, erindring og/eller tid til syne i værket? (I kan f.eks. forholde jer til værktitlerne, værkserietitlen, skabelsesprocessen, motiverne, de fototekniske og æstetiske virkemidler, mv.)

Paula Duvå (DK)

I udstillingen præsenteres vi for værkerne *#15* og *#16*, der begge består af giclée print – monteret og indrammet - fra serien *Killer Machine (the sublime sky, clouds, camouflage smoke disrupting heat seeking missiles, fighter planes removed)* fra 2022. Ved første øjekast, tager værkerne form som skyformationer, men langsomt afsløres røg og lysglimt på himlen. Fotografierne er taget under militære flyshows i Danmark, hvor kampfly demonstrerede – dog uden eksplicitte afbildninger af flyvemasker. I stedet ser vi sløringsspor fra kampflys handlinger, for eksempel i form af kamuflagerøg, der har til formål at aflede og forstyrre varmesøgende missiler. Titlen antyder, at kampflyene er manipuleret væk og forsvundet på fotografierne. Dette peger også på de teknologiske og digitale potentialer inden for fotografiet, idet virkeligheden kan manipuleres ved at udelade eller tilføje elementer. Samtidig retter værkerne fokus mod krigsteknologi, hvis strategier inkluderer evnen til at forsvinde, sløre og usynliggøre sin tilstedeværelse for fjenden. Værkerne inviterer til at finde skjulte strukturer og politiske dagsordener om magt og territorium.

Paula Duvå, *#15*, 2022, giclée print – monteret og indrammet.

Paula Duvå, *#16*, 2022, giclée print – monteret og indrammet.

SPØRGSMÅL

- Beskriv værkerne. Hvilke ligheder og forskelligheder ses i værker?
- Hvilken virkning har det på jer, at kampflyene ikke er eksplicite til stede?
- Duvå forholder sig aktiv til digitaliseringens potentialer og problematikker inden for det fotografiske medium. I dag lever vi en rig billedkultur – altså vi eksponeres for billeder konstant via reklamer, sociale medier, nyheder, mv. Tænk over dette og kom derefter med de positive og negative aspekter af denne udvikling.
- Hvorledes kommer usynlighed, forgængelighed, erindring og/eller tid til syne i værket? (I kan f.eks. forholde jer til værkstitlerne, værkserietitlen, skabelsesprocessen, motiverne, de fototekniske og æstetiske virkemidler, mv.)

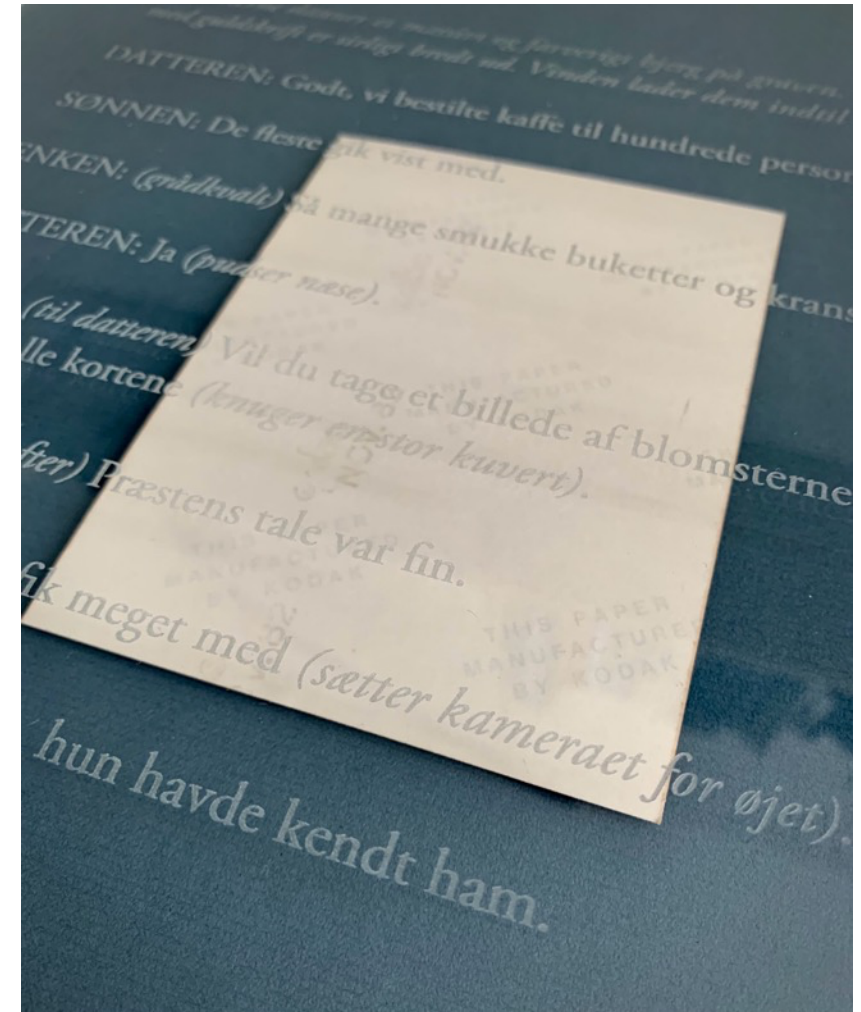
SAFOM & Gitte Broeng (DK)

Værket "BAGSIDER" fremviser 10 tabte private fotografiers bagsider og giver et glimt af bogen af samme navn. De indgraverede tekster af Gitte Broeng vækker de manglende billedmotiver og scener til live. Fotografierne er fra Samlingen af Anonymt Fotografisk Materiale (SAFOM), der i årtier har indsamlet billeder glemt eller kasseret. Tidligere var fotografier fysiske, håndgribelige objekter, i modsætning til de digitale billeder i dag. Værket udforsker temaet om forsvinding, både visuelt og konkret, da beskueren kun kan forestille sig forsiderne gennem teksterne. Det reflekterer også over samfundets skift mod en mere immateriel billedkultur på bekostning af den fysiske.

SPØRGSMÅL

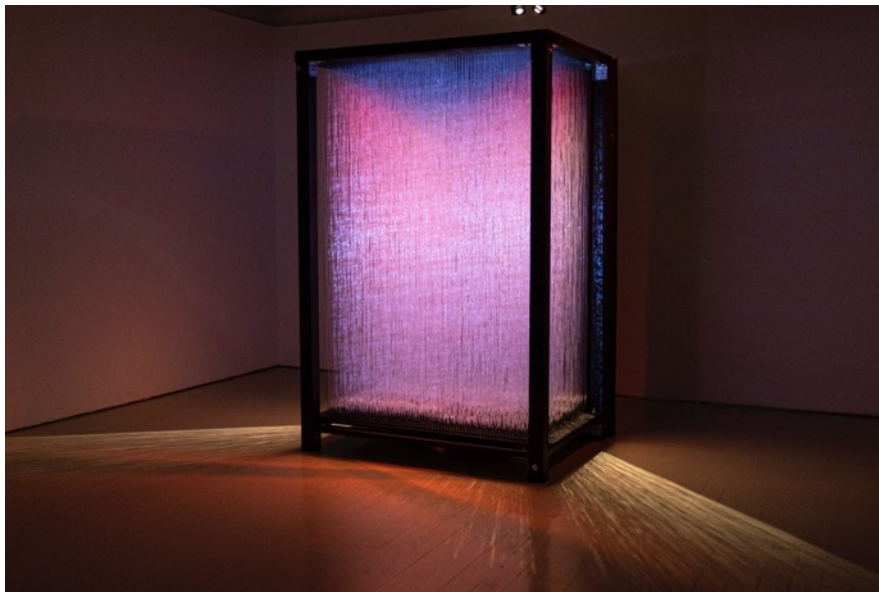
Undervisningsmateriale

- Broeng arbejder tværmedialt i hendes praksis – hvad vil det sige?
- Hvilken effekt har det på jer, at I ikke kan se fotografiernes motiver, men i stedet lave jeres egne mentale billeder?
- Hvorledes kommer usynlighed, forgængelighed, erindring og/eller tid til syne i værket? (I kan f.eks. forholde jer til værktitlerne, værkserietitlen, skabelsesprocessen, motiverne, de fototekniske og æstetiske virkemidler, mv.)

SAFOM & Gitte Broeng, BAGSIDER (BACKS), 2020-2023, tabte privatfotos, lasergraverede tekster på glas.

Samaneh Roghani (IR)

Samaneh Roghani, *Unnoticed Battles*, 2022, fiskesnøre i trækonstruktion, digitalt fotoprint, åbne breve fra kvindelige aktivister fra Mellemøsten

I udstillingen præsenteres vi for værket *Unnoticed Battles* (2022), som viser en kasse med fiskesnører. Disse snører skaber gennemsigtighed, men også en sløringseffekt på bagsidens billeder og tekster. Roghani blander personlige historier med universelle fortællinger om mennesker, der kæmper for retfærdighed og et bedre liv, lever med frygt, undertrykkelse og forfølgelse. De skjulte tekster er åbne breve fra kvindelige aktivister i Mellemøsten, inklusive Iran, Afghanistan og Egypten. De delvist skjulte fotografier i kassen viser kunstneren råbende, læsende, syngende eller talende. Værket kaster lys over de kvinder, der dagligt kæmper for deres rettigheder - ofte usynlige og overset i resten af verden.

SPØRGSMÅL

- Start med at beskrive værket. Hvilke medier bruger Roghani?
- Hvorledes kommer usynlighed, forgængelighed, erindring og/eller tid til syne i værket? (I kan f.eks. forholde jer til værkstitlerne, værkserietitlen, skabelsesprocessen, motiverne, de fototekniske og æstetiske virkemidler, mv.)

Undervisningsmateriale

- Roghani tvinger vores sanser i spil – særligt synet – og inviterer os til at udforske værkets mange lettere usynliggjorte fortællinger. Hvilken effekt har det på jer? Interagerer I mere med værket? Kommer I til at tænke på andre usynliggjorte fortællinger uden for kunsthallens murer?

Torben Eskerod (DK)

Torben Eskerod, *CV37-05*, 2008, giclée print, facemounted.

Torben Eskerod, *CV42-11*, 2008, giclée print, facemounted.

Torben Eskerod, *CV54-12*, 2008, giclée print, facemounted.

I udstillingen præsenteres vi for værkerne *CV37-05*, *CV42-11* og *CV54-12*, fra værkserien *Campo Verano* (2008), der undersøgte fotografiet som et erindringsbillede og et mindesmærke, som manifesteres i det fotografiske portræt. Disse fotografiske portrætter genfortolker gravstensportrætter fra kirkegården Campo Verano i Rom. Eskerods værker indsætter dem i en ny kontekst, hvor forstørrelsen fremhæver detaljer, der viser tidens og naturens påvirkning af billedernes overflade. Værkerne fremhæver fotografiet som et medie med paradokser: det agerer både erindringsbillede og et mindesmærke, men mediet fremviser også forgængelighed og opløsning over tid. Værkerne minder os således både om dødens implicite tilstedevær i fotografiet og fotografiets evne til at fastholde et øjeblik fra en svunden tid.

SPØRGSMÅL

- Beskriv værkerne. Hvilke ligheder og forskelligheder ses i værker?
- Hvad tror I Eskerod vil sige med de kryptiske værkstitler?
- Hvilke æstetiske og fototekniske virkemidler har kunstneren benyttet?
- Skaber det et særligt udtryk eller stemning, at fotografierne er reproduktioner af gravstensportrætter?
- Eskerods værker agerer som sagt erindringsbillede og mindesmærke, kan I drage paralleller til jeres eget liv, hvor fotografiet ligeledes medierer en erindring/et minde?
- Hvorledes kommer usynlighed, forgængelighed, erindring og/eller tid til syne i værket? Hvorledes kommer usynlighed, forgængelighed, erindring og/eller tid til syne i værket? (I kan f.eks. forholde jer til værkstitlerne, værkserietitlen, skabelsesprocessen, motiverne, de fototekniske og æstetiske virkemidler, mv.)

Trine Søndergaard (DK)

Trine Søndergaard, *Arkivalia #1*, 2020, arkivpigment print

Trine Søndergaard, *Arkiv #7*, 2020, arkivpigment print

I udstillingen møder vi værkerne *Arkiv #7* og *Arkivalia #1*, der begge reflekterer over selve bevaringsgestussen ved at skildre den nænsomme indpakning af skattede genstande.

Vi ser teksturerne af forskellige genstande indpakket i lag af halvtransparent silkepapir, der både afslører og slører, at der gemmer sig noget i indpakningen. Silkepapiret beskytter og omslutter skrøbelige silkekjoler fra Mothsgården i Søllerød, en del af deres historiske samlinger. Søndergaard mimer en museal praksis, der handler om at pleje og bevare objekter på grund af deres sårbarhed, forgængelighed og historiske betydning. Praksissen forsøger at forhindre glemsel og forsvinden, men rummer også et paradoks, da genstandene ofte forbliver latent usynlige og gemt væk i arkivkasser og dunkle samlingsrum. I værkerne er genstandene ikke synlige, de forbliver delvist usynlige og peger dermed på forsvinding både billedligt og kulturelt.

SPØRGSMÅL

- Beskriv værkerne. Hvilke ligheder og forskelligheder ses i værker?
- Hvilke æstetiske og fototekniske virkemidler har kunstneren benyttet?
- I kunst kan man støde på værker, som besidder en *taktilitet* – et begreb som omhandler følesansen. Når I kigger på værkerne, kan I så fornemme, hvordan slikkepapiret ville føles, selvom I ikke fysisk kan røre ved det?
- Kan I drage paralleller til jeres eget liv, hvor en eller flere af sanserne kom i brug, selvom I hverken fysisk kunne røre, lugte, smage og/eller høre ved disse?
- Hvilken effekt har det på jer, at I ikke kan se de indpakkede genstande?
- Hvorledes kommer usynlighed, forgængelighed, erindring og/eller tid til syne i værket? I kan f.eks. forholde jer til værkstitlerne, værkserietitlen, skabelsesprocessen, motiverne, de fototekniske og æstetiske virkemidler, mv.)

EFTER BESØGET

I har nu været igennem udstillingen og har set flere, meget forskellige værker.

- Hvad synes I om udstillingen som helhed?
- Hvordan synes I samspillet mellem værkerne af de 13 kunstnere og kunstnergrupper fungerer sammen?

- Et udstillingsrum leger ofte med flere af vores sanser, som en del af oplevelsen. Inden for æstetikken kalder man bl.a. dette for *affektivitet*, der kan beskrives som de følelser, vi oplever kropsligt. Eksempel: mange vil ofte få et sug i maven, når vi betragter folk, der kommer til skade, eller når vi bliver bange, eller når vi er forelskede. Oplevede I dette i udstillingen? Hvis ja: hvilken effekt har det på jeres oplevelse af værkerne? Hvis ikke: hvad gjorde, at I ikke havde den oplevelse?

Opgaver

Vi har udviklet tre arbejdsopgaver på baggrund af udstillingen, som I vil kunne udføre under eller efter udstillingsbesøget, enten i nærområdet eller hjemme på skolen.

1. Vælg et værk i udstillingen: tænk over hvilket der – ifølge dig – bedst repræsenterer de fire tematikker/aspekter *usynlighed, forgængelighed, tid og erindring*. Fremlæg dine tanker over for de andre.
2. I skal nu hver især indtage rollerne som kurator og arkivar. Forhold jer til udstillingen *Forsvindinger* samt de fire tematikker/aspekter *usynlighed, forgængelighed, tid og erindring*, og lav dernæst et fotografisk værk, som både arkiverer og formidler noget fra jeres eget liv, som har en vigtig betydning for jer, og som I ønsker at synliggøre.
3. Gå sammen i en gruppe og lav en timelapse video, hvor I dokumenterer fænomenet *forsvindinger*. I bestemmer i fællesskab med resten af klassen en fast tidsramme for jeres projekt. Hvor, hvad og hvordan I vil skabe jeres videoer, er op til hver gruppe. Lad jer inspirere af udstillingens værker – eller kom med jeres helt egne bud. Når jeres projekter er færdige vises de for klassen, hvor grupperne ligeledes fremlægger de tanker, inspirationskilder og formål, som de måtte have.

God fornøjelse og tak for jeres besøg!

Litteraturliste

Barthes, R. & Howard R. (1981). *Camera lucida: reflections on photography* (1st American). Hill and Wang.

Bate (2023). *Photography after postmodernism: Barthes, Stieglitz and the art of memory*. Routledge.

Undervisningsmateriale

Gade, R. (2001) *Staser: teorier om det fotografiske billedes ontologiske status & det pornografiske tableau*. 2. oplag. Århus: Passepartout. Print.

Jansen, F.J. og Larsen, S. (2016). Erindring. I: *Den Store Danske* på lex.dk.

Ricoeur, P. (1990). *Time and narrative. Volume 2*. University of Chicago Press.

Sandbye, M. (2001) *Mindesmærker: Tid og erindring i fotografiet*. Kbh: Politisk revy. Print.

Sandbye. (2012). It has not been-it is. The signaletic transformation of photography. *Journal of Aesthetics & Culture*, 4(1), 18159–10.

Tandeciarz. (2006). Mnemonic Hauntings: Photography as Art of the Missing. *Social Justice (San Francisco, Calif.)*, 33(2 (104)), 135–152.

